

A nemzeti együttműködés-típusú jogvédelem, avagy a közérdekű és magánéleti adatok védtelensége

Információs jogaink, a dolog természeténél fogva, járványok idején különösen veszélyeztetettek. A szabadság és a biztonság értékei között az alkotmányos jogállam is gyakran szűk ösvényen jár. A tapasztalat azt mutatja, hogy akik a biztonság kizárólagosságában hisznek, nemcsak a szabadságot, hanem azzal együtt a biztonságot is elveszíthetik. A NER pedig láncfalas járművekkel jár ezen az ösvényen. Március 11-i [állásfoglalásunkban](#) megírtuk, hogy az egészségügyi törvény járványidőszakban rendkívül széles cselekvési lehetőséget biztosít a kormány számára.¹ Az Alaptörvény ráadásul, messze túl az észszerű szinten, az alapjogok *szinte teljes katalógusának* visszavonásával fenyegeti a polgárokat – a különleges jogrend idején általában, most pedig a koronavírus-járvány meghatározatlan idején különösen.

1. Veszélyhelyzetben nincs szükség információszabadságra

A járványveszély hírére a kormány a 101/2020. (III. 14.) Korm. határozattal megalakította akciócsoportjait. Csak a **zúfoltságban, rossz higiéniai viszonyok között, pénz- és élelmiszer tartalékok nélkül élő** szegények járványvédelmére nem jutott akciócsoport. Ezt megelőzően pedig létrehozta a hangzatos Koronavírus Operatív Törzset, amelynek egyik legfőbb feladata, hogy a járvány legfrissebb híreiről, fejleményeiről rendszeresen tájékoztassa a nyilvánosságot, azaz a közösséget és a sajtót. Az információs jogok kálváriája itt kezdődött el.

A kormány, az elemi információ elzárásával, ő tudja miért, a nyilvánosság előtt rögtön a bicepszét mutogatta. Szemben az összes többi európai országgal, nálunk miért nem hozzák nyilvánosságra, hogy az ország területén hol találtak koronavírussal fertőzött beteget, hol vannak a területi járványügyi adatok? – kérdezték kórusban az újságírók. Müller Cecília országos tisztifőorvos, ha nehezen érthetően is, de kifejtette: a személyes adatok védelme miatt tartják titokban ezeket az adatokat. De hát hol vannak itt személyes adatok? A Kormányinfón is rákérdeztek arra, hogy miért nem adják ki a fertőzések területi adatait. Gulyás Gergely kancelláriaminiszter pedig – a megtagadás indokát nyilván nem egyeztetették – azt felelte, hogy az operatív törzs álláspontja világos: nem szabad pánikot okozni a településeken.

A folytatás szárnalmas. A történetben persze nem a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) elnökének önmagában érdektelen személye, hanem a rendszerszintű megnyilvánulások érdekesekek. Március 19-én Péterfalvi Attila, a NAIH elnöke

¹ Az egészségügyi törvény alapján például a különleges jogrend bevezetése nélkül is elkülöníthetők a betegek, elrendelhető a karantén (járványügyi ellenőrzés, megfigyelés és zárlat), minden oktatási intézmény működése szüneteltethető, sőt bármely intézmény működése felfüggeszthető, korlátozható a mozgásszabadság területék lezárhatóak, feltéve, ha ezek az intézkedések a járvány terjedését igazolhatóan gátolják.

interjút adott az Inforádióknak. Ajkait szokatlan, a joghoz értők és nem jogászok számára is nehezen értelmezhető mondatok hagyták el. Kifejtette, hogy a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó szabályrendszer „**formálisan** nem változott meg”, értsd: a veszélyhelyzet új szabályai az információszabadságot nem érintették. Annak „*hagyományos érvényesülése*” (Ez meg mi a szósz?) mégis korlátozható, értsd: ha a főnökség úgy gondolja, a törvényt nem kötelező betartani. Amíg tehát „békeidőben” ki kell adni egy adatot, mert az például nyilvános aggregátumnak, statisztikai adatnak számít, addig most lehetnek olyan külön mérlegelési szempontok, amelyek az adat kiadását korlátozhatják bizonyos, ki tudja milyen szempontok szerint. Ezért Péterfalvi sajnos nem tudta megállapítani, hogy jogellenes-e a *formálisan* jogsértő gyakorlat, mert a mostani veszélyhelyzetben, mint tudjuk, a rendes jogszabályi rendelkezésektől eltérő gyakorlat is érvényesülhet.

Azt azért elmondta, amit minden joghallgató megtanult, hogy azok az adatok, amelyek révén nem azonosítható meghatározott személy, nos, azok nem tekinthetők személyes adatnak. Ha olyan adat merül fel, mondta, amely nagyobb településre vonatkozik, és konkrét személy azonosítására nem alkalmas, az statisztikai adatnak minősül – bökte végül ki, lényegében helyesen.

A NAIH elnök egyrészt-másrészt beszédén mégiscsak felbátorodott újságírók ezután újból azt firtatták, hogy ha ezek nem védett személyes, hanem közérdekű adatok, akkor vajon hol érhetők el végre a járványhelyzetről szóló összesített területi statisztikák.

Másnap, március 19-én, Péterfalvi besétált a Hír Tv-be, és ott elmondta, hogy ezek valóban nem személyes, hanem főszabály szerint nyilvános közérdekű adatok, ám az adatvédelemmel szemben az információszabadság nemzeti hatáskör, ezzel arra utalt, hogy közérdekű adatról nincs kötelező uniós jog, azaz itt szabad a kormány keze (persze ezúttal is elfeledkezett a vonatkozó strasbourgi /és kisebb részben luxemburgi/ ítéletekről). Ezeket a közérdekű információkat, folytatta, döntést megalapozó adatnak lehet tekintenünk, tehát szerinte szabadon eltitkolhatóak! Legalábbis, noha ez talán finomkodás, tévedett. Ezt mellesleg annak a hatóságnak az elnöke mondja, amely a törvény szerint „*független, csak a törvénynek van alárendelve, feladatkörében nem utasítható, a feladatát más szervektől elkülönülten, befolyásolástól mentesen látja el*”, és amely vezetőjének személyes küldetése a közérdekű adatok nyilvánosságának szolgálata. Tegyük hozzá, a NAIH elnöke az Alkotmánybíróság vonatkozó ítéleteiről és a törvénysszövegről is megfeledkezett, amelyek azt fejtik ki, hogy az automatikus, alapjogi tesztekkel nem igazolt nyilvánosságkorlátozás *mindig* alkotmányellenes:

„Megállapítható azonban, hogy a közérdekű adatok nyilvánosságát érintő korlátozásnak csak olyan mértéke tekinthető alkotmányosnak, ami egy demokratikus társadalomban kétséget kizáróan szükséges, 'kényszerítően' indokolt, ugyanakkor a korlátozással elérni kívánt célhoz képest arányos ... Önmagában az a tény, hogy egy

adat a közfeladatot ellátó szerv mindennapi munkája során, illetve a szerv döntésének előkészítésével kapcsolatban keletkezett, még nem indokolja megfelelően a közérdekű adat ... elzárását a nyilvánosságtól.” [12/2004. (IV. 7.) AB határozat]

„A közérdekű adatok megismeréséhez való jog súlyos sérelmét eredményezi tehát, ha az adatkezelő a nyilvánosság korlátozásakor pusztán arra hivatkozik, hogy az adat döntést megalapozó adat, de ennek igazolását mellőzi, mert ezzel kiüresíthető a közérdekű adatok nyilvánosságához való jog.” [5/2014. (II. 14.) AB határozat]

Az Alkotmánybírósági döntésekre reflektál az Infotörvény hatályos szabálya, amely igyekszik megakadályozni a parttalan értelmezést. A törvény „a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörébe tartozó **döntés meghozatalára irányuló eljárás során készített vagy rögzített, a döntés megalapozását szolgáló adat**”-ról beszél, ennek a fogalomnak nyilvánvalóan nem felelnek meg a titkolt területi járványügyi adatok. Ebben az esetben akár fölösleges is olyan, egyébként érvényes elvre hivatkoznunk, hogy az alapjogkorlátozó szabályt tilos kiterjesztően értelmezni.

2. Veszélyhelyzetben nincs szükség védett magánszférára

Az operatív törzs, miután a területi statisztikai adatok kiadását a személyes adatok védelmére hivatkozással(!) megtagadta, a járvány halottainak listáját, mintha elhagyta volna őket a józan ítélőerő minimuma, sorszámozva, személyesen azonosítható módon (akadt eset, amelyben az azonosítás nyilvánosan meg is történt), személyes kórtörténetükre vonatkozó szenzitív adataikkal együtt nyilvánosságra hozta. Mintha – anélkül, hogy ebből bármiféle politikai hasznuk lenne! – szándékosan taposnának a szabadságjogon!

Erre válaszul a Társaság a Szabadságjogokért támadónak egyáltalán nem mondható közleménnyel fordult hozzájuk, sőt el is végezte az operatív törzs, illetve a NAIH alkotmányos kötelezettségéből fakadó munkát, bemutatva azt, hogyan kellett volna a járványügyi adatokat a magánéletet nem sértő módon nyilvánosságra hozni. „*Nem elfogadható, hogy az adatokat sorszámmal megjelölve és minden egyes személyhez érzékeny egészségügyi információkat rendelve hozták nyilvánosságra. ... néhányan az elhunytak közül beazonosíthatóvá váltak, és a szűkebb vagy tágabb környezetük, vagy akár mindenki értesülhetett a súlyos alapbetegségeikről. Ezt semmi nem indokolja, a jelenlegi megoldás tehát szükségtelen és kegyeletsértő.*” – írták.

Az Operatív Törzs pedig ahelyett, hogy megköszönte volna a TASZ által elvégzett, az állami költségvetést nem terhelő munkát, abban a biztos tudatban, hogy Magyarországon a súlyos jogsértés miatt soha, senki nem vonhatja felelősségre, alkotmányos jogállamban ismeretlen pökhendiséggel azóta is folyamatosan bővíti nyilvánvalóan jogsértő listáját.

A NAIH pedig hallgat, mint húsvéti nyuszi a fűben.

E történettel párhuzamosan megjelent a kormány “törvényerejű rendelete” arról, hogy Palkovics László technológiai miniszter a járvány elleni védekezés jegyében az állampolgárok személyes adatait is tartalmazó adatbázisokhoz immár korlátlanul fér hozzá. Feltette-e például az ellenzék részéről bárki a kérdést, hogy: Mivégre?

A 46/2020. (III. 16.) Korm. rendelet szerint:
„10. § (1) Az innovációért és technológiáért felelős miniszter – mint a Kormány tudománypolitikáért és informatikáért felelős tagja – az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében, a járvány terjedésének modellezése, elemzése céljából jogosult bármely rendelkezésre álló adat megismerésére, kezelésére.

(2) Az innovációért és technológiáért felelős minisztert a feladata ellátása érdekében az állami és önkormányzati szervek, gazdálkodó szervezetek, magánszemélyek támogatni, a kért adatszolgáltatást teljesíteni kötelesek.”

Hol vannak a brutális jogkorlátozások indokai? Megkérdezte-e valaki, hogy a tudománypolitikának(!) és az informatikának(!), mely búbánatos szakpolitikában van bármi köze a miniszter úr korlátozatlanul kielégítendő adatéhségéhez? Feltűnt-e bárkinek, hogy ez az, újból mondjuk, korlátlan felhatalmazás, a totális államokban sem mindennapi módon, az államon (és az önkormányzatokon) túl az összes magántulajdonú céget(!) és magánszemélyt(!) kötelezi bármely adat szolgáltatására?

Nincsen vége!

A 83/2020. Kormányrendelet (IV. 3.) 2. §-a pedig így szól:

„A Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs felállításáról szóló 1012/2020. (I. 31.) Korm. határozattal felállított Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs feladatainak ellátásával összefüggésben a belügyminiszter és az emberi erőforrások minisztere – legfeljebb a veszélyhelyzet megszűnéséig – az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása és ehhez kapcsolódóan a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása céljából megismerheti és kezelheti a betegellátó és az egészségügyi

államigazgatási szerv kezelésében álló, valamint – az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (a továbbiakban: EESZT) működtetője útján – az EESZT-ben kezelt személyes adatot.”

Továbbá:

A veszélyhelyzet során alkalmazandó egyes adatkezelési és közlekedési tárgyú szabályokról szóló 93/2020. (IV. 6.) Kormányrendelet 3. §-a szerint

„(1) Az Operatív Törzs a koronavírusos megbetegedések megelőzése, megismerése, felderítése és továbbterjedésének megakadályozása, valamint az állami szervek összehangolt feladatellátása céljából jogosult megismerni a koronavírusos megbetegedéssel vagy annak gyanújával érintett személyek, az ilyen személlyel kapcsolatban álló vagy kapcsolatba került, és ezért közegészségügyi-járványügyi szempontból veszélyeztetett személyek személyazonosító, lakcím- és egyéb elérhetőségi, egészségügyi, valamint a nyilvántartásokban szereplő adatait.

(2) Az Egészségügyi Elektronikus Szolgáltatási Tér működtetője biztosítja, hogy az Operatív Törzs a koronavírusos megbetegedésekkel összefüggő– személyes adatokat is tartalmazó– információkat közvetlenül megkapja.”

Ezek nagyrészt a kormány belátása szerint kezelt adatok időkorlát nélküli, korlátlan és ellenőrizetlen, szükségesség tekintetében nem indokolt, nem arányos, alkotmányos célhoz kötöttség nélküli használatára adott totálisan jogkorlátozó felhatalmazások.

Az Európai Adatvédelmi Testület (EDPB) a járvány idején az adatvédelem védelmére felhívó, a NAIH honlapján is megtalálható aktuális állásfoglalásának tartalmának lényegét rövidítve idézzük fel: *Az Európai Adatvédelmi Testület szerint az adatkezelőnek ezekben a különleges időkben is biztosítania kell az érintettek személyes adatainak védelmét. Ezért számos szempontot figyelembe kell venni a személyes adatok jogszerű kezelésének garantálása érdekében, és minden esetben emlékeztetni kell arra, hogy az ebben az összefüggésben hozott intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk az általános elveket, azokkal nem lehetnek ellentétesek. A vészhelyzet olyan jogi feltétel, amely legitimálhatja az egyének szabadságának korlátozását, feltéve, hogy ezek a korlátozások arányosak és csak a vészhelyzet idejére korlátozódnak. Fontos megfelelő biztonsági intézkedések és titoktartási politikák bevezetése és elfogadása azért, hogy a személyes adatokat ne tegyék jogosulatlan személyek számára hozzáférhetővé. Fokozott ellenőrzésnek és biztosítékoknak kell alávetni az adatvédelmi elvek tiszteletben tartását.*

Hol van ilyenkor a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság? Költői a kérdés, hiszen a válasz tudható: az autoriter rendszer számára ez az adófizetők pénzén több mint száz

munkatárssal² működő intézmény az individuumok helyett az állami hatalmaskodást támogató ideális *pseudo jogvédő*.

Nincs min csodálkozni. Hány olyan esetet tudunk, amikor ez a küldetése szerint az állami túlhatalommal szemben a polgári szabadságot képviselő szerv valaha, bármely politikailag kényes ügyben a hatalmasokkal szemben a hatalomnélküliek oldalára állt volna?

² A létszámadatokra lásd: https://naih.hu/files/2_1_SZMSZ_egyseges_2018_06_17.pdf

